

Lori Lansens

Flickorna

Översättning

Marianne Mattsson

BRA BÖCKER

Ruby och jag

JAG HAR ALDRIG MÖTT MIN systers blick. Jag har aldrig suttit ensam i ett bad. Jag har aldrig stått i daggigt gräs och lyft armarna mot månens gäckande silhuett. Jag har aldrig använt en flygplanstolett. Eller burit hatt. Eller blivit kysst en natt. Jag har aldrig kört bil. Eller kunnat sova ut. Aldrig pratat på tu man hand. Eller gått hand i hand. Jag har aldrig klättrat i träd. Eller försvunnit i mängden. Det är så mycket som jag aldrig gjort, men å, vilken kärlek jag mött. Om jag så fick en ny giv skulle jag leva samma liv och älskas som mig själv, exponentiellt.

Min syster Ruby och jag skulle egentligen ha delats ur ett enda befruktat ägg. Det kan ha varit ett missöde eller ett mirakel, men hur som helst kom vi i stället att sitta ihop vid ett område stort som ett tefat på sidan av våra tvillinghuvuden. Inom medicinen är vi kända som världens äldsta överlevande kraniofaga tvillingar (vi är tjugonio år gamla) och för miljontals människor världen över, människor vars intresse för sådana som vi inte bara är av det flyktiga slaget, som de sammanväxta kraniofaga tvillingarna Rose och Ruby Darlen från Baldoon County. Vi har kallats många saker: monster, djävlar, häxor, missfoster, utvecklingsstörda, ohyggligheter, underbarn, underverk. För de flesta är vi en kuriositet. I lilla Leaford, där vi bor och arbetar, är vi bara ”Flickorna”.

Lyft din högra hand. Tryck handloven mot höger öras örsnibb. Håll för örat och bred ut fingrarna – det är där som min syster och jag sitter ihop. Våra ansikten är inte riktigt i jämnhöjd, utan skallarna har smält ihop i en rundel som löper upp mot tinningen och går i en båge runt frontalloben.

Den som tittar snabbt tror kanske att vi är två systrar som står tätt omslingrade och lutar sig förtroligt mot varandra, så där som systrar gör.

Ruby och jag är identiska enäggstvillingar och vi kunde ha sett identiska ut och haft höga pannor som vår mor och breda, fylliga munnar men nu är det så att Ruby har riktigt fina ansiktsdrag (faktum är att Ruby är väldigt vacker), medan mina drag är vanskapta och rent ut sagt groteska. Mitt högra öga vill dra mot punkten där mitt högra öra skulle ha suttit om inte min systers huvud hade växt där i stället. Min näsa är längre än Rubys, den ena näsborren är bredare än den andra och fortsätter ut till höger om mitt sneda bruna öga. Underkäken drar åt vänster och får talet att bli sluddrigt och rösten aningen hes. På mina kinder blossar röda eksem, medan Rubys hy är ljus och perfekt. Vår hårbotten möts mitt på våra sammanväxta huvuden, men mitt krusiga hår skiftar i rödbrunt medan min syster är en fräsig brunett. Ruby har en djup grop i hakan som andra tycker är charmig.

Jag är en och sextiofem lång. När vi föddes var mina lemmar symmetriska och i proportion till kroppen i övrigt. I nuläget är mitt högra ben hela sju och en halv centimeter kortare än det vänstra, ryggraden är komprimerad och den högra höften sned, allt på grund av att jag har burit runt på min syster som ett småbarn sedan jag själv var liten, haft Rubys små lår grenslande min höft, den egna armen under hennes bak, hennes ständigt runt min hals. Ruby är min syster. Och hur konstigt det än kan låta – men det är faktiskt så det är – mitt barn.

Vår sammanväxning medför vissa besvär. Ruby och jag lider av lindrig till svår värk i nacke, käke och axlar och vi går på sjukgymnastik tre dagar i veckan. Min kropp är ständigt utsatt för påfrestningar: när Rubys hela tyngd vilar på mig, när jag kånkar Ruby på höften, när jag kämpar för att vända Ruby i sängen eller balanserar på pallen bredvid toaletten under vad som känns som timmar. (Ruby har massor av tarm- och urinvägsproblem.) Det säger sig självt att vi är handikappade och att vi har det besvärligt ibland, men varken Ruby eller jag skulle kalla sammanväxningen plågsam.

Det är svårt att förklara hur vi tar oss fram som sammanväxta tvillingar eller hur vi har utvecklat vår teknik från födseln med hjälp av grymtningar

och gester och något som jag förmodar måste vara tankeöverföring. Det finns dagar när vi precis som vilka människor som helst är klumpiga och dåligt koordinerade. Symbiosen faller sig mindre naturlig när en av oss (oftast Ruby) är sjuk, men för det mesta går det som en dans. Vi avskyr att göra saker samtidigt, som att svara ja eller nej i kör. Vi avslutar inte varandras meningar. Vi kan inte skaka på huvudet samtidigt eller nicka (och vi skulle inte göra det ens om vi kunde – se ovan.) Vi följer ett outtalat, rent av omedvetet kontrollsystem som avgör vem som ska visa vägen i varje givet ögonblick. Konflikter uppstår. Vi kompromissar.

Ruby och jag har ett gemensamt blodomlopp. Mitt blod strömmar som det ska i vänster sida av hjärnan, men blodet i den högra (den hopkopplade sidan) strömmar över i min systers vänstra, och tvärtom för henne. Uppskattningsvis har vi hundra gemensamma kärl, och så skallbenet då. Vår hjärnvävnad är en enda härva och kärlsystemet är hopsnärjt likt törnrosbuskar samtidigt som själva hjärnorna är åtskilda och fullt fungerande. Våra tankar är helt och hållet våra egna. Våra jag har fått kämpa hårt för att vara unika, och faktum är att vi är mer olika än de flesta enäggstvillingar. Jag gillar sport, men jag är också en bokmal, medan Ruby är flickaktig och föredrar tv:n. När Ruby är trött har jag nästan aldrig lust att gå och lägga mig. Vi är sällan hungriga samtidigt och vi har helt olika smak: jag föredrar kryddstarkt, medan min syster är irriterande svag för ägg.

Ruby tror på Gud och spöken och reinkarnation. (Samtidigt vägrar hon att fundera närmare över sin nästa inkarnation, som om detta att föreställa sig något annat än det hon nu är vore ett svek mot oss båda.) Jag tror att det bästa de döda kan hoppas på är att någon manar fram bilden av dem ibland, efter en drabbande ton i musiken eller ett avsnitt i en bok.

Jag har aldrig sett min syster utom i spegelglas eller på fotografier, men jag känner Rubys gester som mina egna genom hennes rörelser i varje sena. Jag älskar min syster som jag älskar mig själv. Jag hatar henne lika mycket.

Det här är historien om *mitt* liv. Jag kallar den *Mitt liv som sammanväxt tvilling. En självbiografi*. Men eftersom min syster påstår att det rent tekniskt ("rent tekniskt" är Rubys favorituttryck för närvarande) inte kan be-

traktas som en *självbiografi*, och hon dessutom är helt emot att jag berättar det som hon betraktar som *vår* historia, har jag gått med på att låta henne skriva några kapitel om hur hon ser på saker och ting. Jag ska försöka berätta min historia så ärligt och uppriktigt jag kan, tillåta att min berättelse i mångt och mycket kommer att skilja sig från min systers och acceptera att det ibland är nödvändigt för författaren att förbinda punkterna.

Det jag vet om skrivande har jag framför allt lärt mig genom att läsa böcker och av tant Lovey, som tillsammans med farbror Stash (född Stanislaus Darlensky i Grozovo i Slovakien 1924) tog hand om Ruby och mig från födseln. Jag kom in på det engelska programmet vid ett universitet i närheten, men Ruby ville inte att jag skulle börja. Jag visste att hon skulle sätta sig på tvären, men jag hade sökt utbildningen i alla fall, om så bara för att få känna mig förfördelad och förlåten. Ruby snyftade när jag lämnade över antagningsbeskedet till tant Lovey. ”Hur ska jag någonsin kunna bli författare om jag inte studerar skrivande? Hur kan jag bli författare om jag inte ens har en examen?” jämrade jag mig.

Självömkan var det värsta tant Lovey visste. ”Skyll inte på din syster om du inte blir författare. Jag vet inte hur pistonger pissar, men nog tusan kan jag köra bil.” Hon gav mig en blick och marscherade iväg.

Nästa dag fick jag en bok av tant Lovey som hette *Aspects of the Novel* och var skriven av E.M. Forster. Visserligen var det en biblioteksbok som skulle lämnas tillbaka två veckor senare, men hon slog in den i kvarblivet julklappspapper och gick ut i trädgården och plockade en tusensköna som hon tejpad fast upptill. Sedan skjutsade hon mig till Kmart och vi köpte ett tiopack blyertspennor och en bunt kollegieblock. Ruby spydde ut genom bilrutan när vi svängde in på parkeringsplatsen och förstörde därmed i viss mån det roliga. Medan tant Lovey torkade av Impalan slog jag på måfå upp en sida i *Aspects of the Novel* och läste högt ur ett långt och omständligt stycke om ämnet döden och behandlingen av döden i romanform. Tant Lovey strålade mot mig som om det var jag som hade skrivit avsnittet. Ruby stönade, men jag vet inte om det berodde på illamående eller avundsjuka.

Redan från början avskydde Ruby mitt skrivande. Hon såg ingen vits med mina övningar i att skapa karaktärer och hon anklagade mig för fusk när mina dikter inte var rimmade. En gång när hon hade läst en av mina noveller frågade hon: ”Vem skriver du egentligen allt det här för, Rose?” Det sved. För jag visste inte. Och jag tyckte att jag borde veta. Min läslust har slagit in en kil mellan min syster och mig. Ruby har aldrig tyckt om böcker, om man inte räknar barnböcker och Hollywoodmagasinen som hon dreglar över i väntrummen på läkarmottagningarna.

Jag ärvde min kärlek till böcker av tant Lovey, även om jag gärna vill tro att min biologiska mor också var en bokslukare. Tant Lovey var sällan utan en bok och hade alltid en uppslagen på armstödet till sin bruna vinylfåtölj i allrummet. Hon gjorde om verandan bredvid skafferiet på baksidan av det gamla huset där vi växte upp till ett förråd fyllt av böcker. Vi kallade det ”biblioteket”, trots att där inte fanns en bokhylla så långt ögat nådde – bara travar av pocketböcker, 784 stycken allt som allt, som höll kvar kylan i de rappade väggarna. När tant Lovey dog skänkte vi hennes böcker till Leafords bibliotek, som råkar vara vår nuvarande arbetsplats. Jag sorterar och ställer in i hyllorna medan Ruby håller i olika uppläsningar för skolklasser, men självklart gör vi det inte samtidigt. (Om du undrar får vi var sin lön utbetald för vårt individuella antal arbetade timmar.) Tant Lovey sa alltid att om jag ville bli författare behövde jag en författarröst. ”Läs”, sa hon, ”och om du har en författarröst kommer den en dag att hojta till: ’Det där kan jag också göra!’”

Min röst hojtade faktiskt till, men jag är inte säker på att den sa: ”Det där kan jag också göra.” Jag minns inte att jag någonsin har varit så självsäker. Jag tror att min röst sa: ”Det där *måste* jag också göra.” När jag gick i åttan blev en av mina dikter, som hette ”Lawrence”, antagen till årsbokens poesihörna. Jag skickade in dikten anonymt och gladdes åt vetskapen om att när årsboksredaktionen valde den berodde det inte på medlidande med en av Flickorna. Efter att ”Lawrence” hade publicerats (även om jag bara var en barnunge och det bara handlade om årsboken) meddelade jag (vid fjorton års ålder) att mitt nästa verk skulle bli en självbiografi. Tant Lovey

knäppte med fingrarna och sa: ”Kalla den *Två för en*. Vore inte det gulligt? Eller *Dubbel tjänstgöring*.”

Jag har skickat in sextiosju noveller för bedömning (en har publicerats i *Prairie Fire*) och flera hundra dikter (elva har publicerats i *Leaford Mirror*, en i *Wascana Review* och en femtedel av en – fråga inte – i *Fiddlehead*). Jag har jobbat på min självbiografi i huvudet i femton år, men det här är de första ord som jag har skrivit ner. Om någon frågar hur lång tid den tog att skriva vet jag inte vad jag ska svara.

MIN SYSTEM OCH JAG visste redan tidigt att vi var sällsynta och ovanliga, även om jag inte kan erinra mig något särskilt ögonblick av klarhet, i stil med: ”’Aha!’ tänkte hon. ’Inte alla människor sitter ihop med sina syskon.’” Jag minns en kamp. Vi bör ha varit runt tre år gamla – jag har spelat upp den gång på gång i huvudet.

Så här var det ... Heltäckningsmattan i det gamla husets allrum har rostbruna fibrer. Min lilla hand försvinner helt i den tjocka, djupa luggen. I rummet luktar det skurpulver och tant Loveys lavendeltalk. Tant Lovey har placerat Ruby och mig mitt på golvet. Jag sitter på rumpan. Ruby klamrar sig fast vid mig, balanserar omväxlande på sina lustiga små ben och lindar dem runt min midja när jag ändrar ställning för att anpassa mig efter hennes tyngd. Ruby finns ständigt intill mig. Jag förstår att jag är *jag*, men att jag också är *vi*.

Tant Lovey vadar genom mattan i sina slitna rosa tofflor och placerar en Baby Tenderlove-docka i andra änden av lekrummet framför det silverfärgade elementet. Baby Tenderlove är min. Tant Lovey gav henne till mig på morgonen samtidigt som hon gav Ruby hennes Kitty Talks A Little. Hon lät oss leka med dockorna en liten stund och tog sedan bort dem. Tant Lovey var döv för våra snyftningar. Nu är dockan tillbaka igen. Det är bara det att hon är så långt borta. Jag lyfter armarna. Och sträcker på mig. Jag vet att jag inte kommer att få dockan den vägen, men detta är mitt språk. Det betyder: ”Jag vill ha den.” Jag sparkar med fötterna och gråter. Jag ser tant Lovey och farbror Stash stå och titta på i dörröppningen. Tant Lovey

säger: ”Seså, Rosie. Gå och hämta dockan. Gå och hämta din docka nu.” Jag ser farbror Stash i ögonen. *Snälla. Snälla, farbror Stash.* Han brukar vara en lätt match för Ruby och mig. Han tar ett steg framåt för att hämta dockan åt mig, men tant Lovey hejdar honom. Jag skriker igen. Och sparkar i golvet. Ruby kvider frustrerad och upprörd och utan att förstå vart hennes docka har tagit vägen. Jag sparkar i golvet igen, skumpar upp och ner i protest, och plötsligt, utan att det är meningen, rör jag mig framåt. Jag hejdar mig. Jag skumpar upp och ner igen. Inget. Jag sparkar och skumpar på en och samma gång. Jag rör mig framåt. Jag slutar gråta och sparkar och skumpar igen. Jag håller min syster om midjan och sparkar och skumpar, och skumpar och sparkar, och drar henne efter mig på släp. Vi tar oss fram en bit. Efter att ha förfinat min teknik och rytmen i sparkarna och skumpandet tar jag hjälp av min lediga hand och rör mig allt snabbare över den luddiga rostbruna mattan. Ruby tjuiter i protest, kniper åt med benen runt min midja, tvingar fast armen runt min hals och stretar emot eftersom hon inte är redo för det här. Men jag är redo. Jag når fram till dockan.

Nästa dag placerade tant Ruby oss mitt på golvet igen. Den här gången satte hon inte min Baby Tenderlove-docka framför silverelementet, utan Rubys Kitty Talks a Little. Och det var Rubys tur att lära sig att skaffa det hon ville ha. För Ruby blev uppgiften däremot svårare. Enligt tant Lovey tog det Ruby sex månader att få med sig mig över golvet. En tid senare satte tant Lovey min docka och Rubys docka i var sin ände av rummet. För en tillfällig betraktare kan det ha verkat grymt, men tant Lovey ville ge oss mer än bara överlevnad.

När Ruby och jag var nio år gamla skjutsade tant Lovey oss till Leafords bibliotek för att vi skulle få titta på böcker om vårt tillstånd. (Vilka böcker trodde hon att vi skulle hitta? *Välkommen till kraniofagins underbara värld?*) Ruby led, och lider fortfarande, av allvarlig åksjuka. Hon tål inte alltid åksjukemedicinen, och över hälften av alla gånger som vi reser, till och med korta turer, blir hon dålig. Ibland väldigt dålig. Rubys åksjuka har ytterligare begränsat vår redan högst begränsade tillvaro. I mina väskor har jag,

även på dagsutflykter, flera ombyten till oss båda. Bakom de flesta av mina reseminnen döljer sig doften av något surt i Rubys andedräkt.

På vägen till Leafords bibliotek spydde Ruby två gånger och väl framme hade jag på mig mitt sista ombyte rena kläder. Även om det var normalt för min syster att vara åksjuk visste jag att det handlade om mer än bilturen med tant Lovey. (Nästa dag var Ruby täckt av vattenkoppor, som jag av en händelse inte fick.)

Till tant Loveys besvikelse fanns det inga böcker om kraniesammanväxning, eller någon sorts sammanväxning alls, på barnavdelningen en trappa upp. På väg mot hissen stannade hon till och talade om för kvinnan i lånedisken att Leafords bibliotek borde se över sin barnavdelning och köpa in några böcker om *medfödda skador och jag vet inte vad*. ”Framför allt”, tillade hon, ”eftersom ni har ett par kraniofaga tvillingar bland era invånare.”

Den gamla kvinnan, som av namnskylden att döma hette ROZ och som var ungdomligt klädd i lila angoratröja, stirrade på mig och min syster. Som de flesta i Baldoon County hade hon bara hört talas om de sällsynta sammanväxta tvillingarna. Hon såg inte lika häpen ut som de flesta människor gjorde första gången de träffade Ruby och mig. Kanske berodde det på att hon kände någon som var, om än inte på samma sätt, i så hög grad säregen. Hon höll med om att barnen i Leaford behövde upplysas och åkte sedan med oss ner i hissen. Jag kände hur Ruby blev tung i kroppen under den korta färden ner och jag visste att hon hade somnat. Jag kunde känna den febriga värmen och funderade på att informera tant Lovey om att vi borde åka hem, men den gamla damen i angoratröjan hade följt med för att visa en fotobok (från Müttermuseum i Philadelphia) på en av de övre hyllorna på vuxenavdelningen. Jag kunde inte åka hem utan att först titta i den.

På omslaget till den jättestora boken fanns en dagerrotyp av Chang och Eng Bunker, tvillingar från gamla Siam, de ursprungliga siamesiska tvillingarna som blev berömda för att de ägnade sig åt cirkusakrobatik samtidigt som de satt ihop vid bröstkorgen. Efter att ha roat hoven i Europa slog sig bröderna ner i North Carolina vid mitten av 1800-talet, gifte sig med ett

par systrar som inte var tvillingar och avlade sammanlagt tjuogoett barn! (Det här är helt sant.) På fotografiet ser tvillingarna distingerade ut i identiska mörka kostymer som sytts ihop för att dölja hudremsan som band samman dem vid bröstkorgen. De levde till sextiotre års ålder. Chang dog på natten av sprucken mjälte. Broderns avskedsord lär ha varit: ”Nu ger jag mig också av.”

Tant Lovey bar den stora fotoboken och några mindre böcker till ett stort ledigt bord längst in i läsesalen. Rubys sovande kropp var tung. Varm. Jag satte mig försiktigt på en smal bänk och höll andan medan tant Loveys fränkiga hand (på bara utseendet skulle man aldrig ha kunnat gissa att min tant Lovey hade indianblod i ådrorna) slog upp boken. Det första fotografiet var en åskådlig bild i svartvitt av ett kraftigt missbildat människoskelett. Tant Lovey läste högt den finstilta texten – ”Skelett av ett sju månader gammalt foster med *spina bifida* och *anencefali*” – innan hon harklade sig och vände blad. På nästa sida fanns ett fotografi av en naken kvinna som var iögonenfallande inte genom sin vita nakenhet utan genom en ryggradskrökning som tvingade henne att böja sig kraftigt från midjan, som ett r på två ben. Jag bad tant Lovey att läsa det finstilta på den sidan, men hon bläddrade vidare. Nästa fotografi föreställde en medelålders man klädd i starkt vit skjorta och kravatt. En enorm plommonlila tumör tycktes ha skrämt upp mannens högra öga i pannan och jagat iväg näsan till sidan av ansiktet. Jag hade gärna dröjt kvar vid det fotografiet, men tant Lovey bläddrade vidare. På nästa sida syntes otroligt och fantastiskt nog mot en sammetsbakgrund de formalininlagda kvarlevorna av ett par små kraniofaga tvillingar. De satt inte ihop på sidan av huvudet som Ruby och jag, utan i *bakhuvudet*, så att den ena tittade framåt och den andra bakåt. Nu låg de och flöt i en jättestor glasburk med vidöppna ögon, gapande munnar, en framsprickande tand i den störres underkäke. Rygg mot rygg. Rumpa mot rumpa. Flytande i vätska. Små, små metallfragment här och där. Barnen hade placerats i önskad pose innan de sänktes ner i burken. De höll varandra i hand. En snyftning rusade upp ur Rubys hals och fick mig att rycka till eftersom jag inte hade känt att hon vaknat. Tant Lovey slog ihop boken med en smäll. Kinderna

var blossande röda. Hon reste sig för att gå och ställa tillbaka boken på hyllan.

Ruby snyftade i den rutiga näsduken som hon likt en gammal tant hade instoppad i ena ärmen. Jag öppnade en liten röd bok utan bilder och läste en historia som drabbade mig som musik. Historien om Minne och Marie. Minnie och Marie föddes sammanväxta i bröstkorgen (således en torakofag sammanväxning) i Wales 1959. Flickornas sammanlagda födelsevikt var bara 3 100 gram. Vid arton månaders ålder hade de tillbringat mer tid på sjukhuset än utanför. Minnie och Marie var utseendemässigt vackra barn med porslinsny och tjocka svarta lockar, och de skrattade mer än de grät. Flickorna höll om och pussade varandra ofta men kunde också slåss så våldsamt att sköterskorna måste gå emellan. De var sena i språkutvecklingen men hade inga svårigheter att kommunicera med varandra. Av någon anledning kallade båda två varandra "Marie", som de uttalade "Me", mig. De betagna sköterskorna och läkarna kallade också de båda flickorna "Me". Minnie och Marie var normala i alla avseenden utom ett – de delade ett hjärta som började svikta när de närmade sig sin tvåårsdag.

Specialister kopplades in på fallet, torax-, kärl- och hjärtkirurger, som alla föreslog att man skulle offra den sjukligare flickan, Marie, och ge det gemensamma hjärtat till den starkare tvillingen, Minnie. Panikslagen över den tickande klockan och läkarnas insisterande på att båda barnen skulle dö om inget gjordes, gav deras mor tillstånd till ingreppet. Hon kysste lilla Marie farväl för alltid medan hon bad till Gud att det gemensamma hjärtat skulle fungera i lilla Minnie. Och visst gjorde det det, hjärtat fungerade bättre än vad läkarna hade vågat hoppas. När lilla Minnie slog upp ögonen några dagar efter ingreppet hälsades hon av applåder av de församlade läkarna och sköterskorna. Flickan klappade också, men sedan sträckte hon ut handen för att krama sin syster och märkte till sin rädsla och förvåning att tvillingsystemen var borta. Minnie såg sig omkring och försökte upptäcka Marias ansikte i rummet. "Me?" viskade hon. Läkarna och sköterskorna tystnade. Flickan såg sig omkring igen. "Me?" bönade hon. "Me?" Sedan tittade hon ner och verkade plötsligt förstå att systemen hade amputerats bort från hen-

nes bröstborg. "Ont", jämrade hon sig och rörde vid de vita bandagen. Blicken sökte sig till modern, vars ögon vid det här laget var till brädden fyllda av tårar. "Me", sa Minnie en gång till, slöt sedan ögonen och dog även hon.

TANT LOVEY SA TILL MIG redan på den tiden att jag skulle skriva ner min historia utan rädsla, lite som det är, lite som jag önskar att det kunde vara, inte bara som sammanväxt tvilling, utan som människa och kvinna, och efter alla dessa år är det precis vad jag tänker göra. "Skriv", sa hon, "som om du aldrig kommer att bli läst. Då vet du säkert att du berättar sanningen." Men jag *vill* bli läst. Jag vill dela den sanna berättelsen om mitt liv – med dig.